

ילדים

קראסיקה חדשה

חיה שנהב, מה נעשה עם ג'ינג'ר, ציירה: מיכל לויט, עם עובד, ללא מיספור עמודים. ● יהודה אטלס, אני רוצה שאמא, ציירה: אורה איתן, שבא, 42 עמ'.

הודה אטלס וחיה שנהב הפכו כמעט לשם נרדף לספרות טובה ופופולארית לגיל הרך. ממש כפי שבשנות הארבעים והחמישים גדלו דורות שלמים על „אצו רצו גמדים“, גדלו ילדי שנות השבעים והשמונים על „מיץ פטל“ ועל „והילד הזה הוא אני“. שני הספרים, כל אחד בזמנו, חוללו מהפכה בספרות הילדים בעברית. ספרה של שנהב היה כל כך שונה מן המקובל באותם ימים, עד שהוצאתו לאור גרמה למנהל הוצאת 'עם עובד' דאז, אליעזר פרי, ועזוע עמוק. במכתב חריף אל העורך ירוחם לוריא הביע את זעמו על הוצאת הספר, תוך הבעת חשש שהספר ימיט על ההוצאה המכובדת קלון מקצועי ונזק כלכלי, וכך כתב:

„אמש קראתי את הספר החדש 'מיץ פטל' וחשבתי שחבל מאוד שהוצאנו את הספר הזה שעלה לנו כסף רב... תוכנו של הספר וצורתו, לדעתי, אינם עומדים על הגובה ולא יעוררו את התעניינותם של הילדים. אינני מבין מדוע ט. כרמי החליט להוציאו לאור על-ידינו. הספר הזה לא יימכר.”

ט. כרמי היטיב, כמובן, לראות בספר את מה שמנהל ההוצאה לא הצליח להבין, ונתן ל'עם עובד' את אחד מרבי המכר המרכזיים שלה, ולספרות הילדים העברית את אחד מנכסיה הבולטים. גם ב„מה נעשה עם ג'ינג'ר" מורגש החותם המובהק שלה: היכולת לבנות סיפור מרתק לגיל הרך במינימום של אמצעים, תוך התמקדות בעולם החווייתי והרגשי של הילד. יד אמן זו ניכרת גם במיבנה הסיפורי: השימוש מושכל-הטעם בחזרות ובשאלות, פתיחת הסיפור תוך קביעת העובדות הבסיסיות, בלי הקדמות מיותרות, ויצירה מיידית של מיסגרת הזמן והמקום, כמו גם יכולת ליצור עלילה מותחת ממש מאפס: כאילו לא קורה כלום, אבל למעשה מתרחש הרבה מאוד סביב תהליך התקבלותו של הכלב ג'ינג'ר לתוך המשפחה וההסתגלות לקיומו, עד שאפילו אמא, שתחילה לא רצתה בכלל, ממש מתאהבת בו.

כמו תמיד חיה שנהב יודעת לקחת נושא, שנכתבו עליו אין ספור ספרים וסיפורים לילדים, ולעשות ממנו משהו אחר לגמרי. אחר, לא רק מפני ששנהב אינה מורה לילדים ולהוריהם איך צריך להתנהג אלא רק מעלה שאלות ותהיות, אלא מפני שלמרות הנושא המסעיר - אימוץ כלב על ידי המשפחה - אין

איור של אורה איתן מהספר „אני רוצה שאמא”

פיתרונות קלים ואין פיתרונות בכלל. לכן גם שנהב אינה מציעה סוף, לפחות לא במובן הפשטני והמקובל. הסוף שלה פותח כמה אפשרויות, כולן אגב טובות, אבל אף אחת מהן אינה ודאית, מה שהופך אותו אולי לסוף אמיתי מאוד. הספר זכה לאיורים מתאימים מאוד של מיכל לויט, וכל החבילה היא חגיגה אחת גדולה.

יהודה אטלס קנה לו מקום של כבוד בספרות הילדים העברית כשפרץ אליה בסערה עם שירים שעסקו בעולמו של הילד, מגובה העיניים שלו, בלי פטרונות, בלי התייפיות ובלשון פשוטה ונקייה. הוא לא היסס לתאר את עולם החוויות היומיומי, על הפרטים הטריטוריאליים ביותר שלו, והבין את הפוטנציאל העצום הטמון רווקא בחיי היומיום ובחצר האחורית של הילדות. רפוס כתיבתו הפך כל כך דומיננטי, עד שקשה לעיתים לדעת האם מדובר ביהודה אטלס עצמו או במחקים הרבים שקמו לו.

בספר „אני רוצה שאמא” ירד אטלס כיתה, והוא מתאר עולם חוויות של פעוט בסיטואציות יומיומיות מופרות, שבהן חוויות יומיומיות הן לא אחת פלא של ממש. כמו הכנת חביתה, פלא בוועות הסבון או טיפטוף הכביסה. אטלס אינו חושש גם מתיאור חוויות פחות נעימות, שעצם העלאתן על הכתב הופכת אותן למקור של הזדהות ושעשוע: ההכרח שאין מנוס ממנו בפרידה מאמא, הצורך לעמוד כל הזמן ובלי תחרות במרכז העולם, וגם חוויות סתמיות לכאורה, שיכולות לבנות עולם ומלואו, כמו לימוד ראשון של ערכים מספריים, או התחפשות למבוגר היוצא לעבודה. ציוריה של אורה איתן נפלאים ומבטיחים שעות טובות של קריאה משותפת.